

HET OOGSTFEEST

Het was de eerste oogst van onze suikerrietplantage, die onze harten helemaal op hol joeg. We hadden hard moeten werken, om de grond op het oerwoud terug te kunnen veroveren, en waren steeds weer teleurgesteld in het vele onkruid dat de kop op stak. Dat nam niet weg dat het zwoegen van de slaven en ons beloond werd met een rijke oogst. Meneer De Cosse kon na de verkoop daarvan voor het eerst enige schulden inlossen. Hij bleek namelijk helemaal niet zoveel geld gehad te hebben als Hanno en ik dachten, want we kwamen er door de flarden van gesprekken die we opvingen achter dat Mon Désir onderpand was in een zo grote lening, dat meneer De Cosse eigenlijk stukje bij beetje eigenaar moest zien te worden. Een van de slaven had ons gevraagd of ze niet voor één keer wat bijzonders te eten konden krijgen. Het werken op het land had hen afgemat, en als ze niet eens wat extra's kregen, zouden ze ziek worden. Hanno en ik bespraken dit met meneer De Cosse.

Meneer De Cosse stond ons toe een oogstfeest te houden en schonk ons zoveel drank en voedsel, dat de slaven een feestmaal konden organiseren. Deels was dat gekocht, deels door de slaven zelf in de oerwouden gevonden, en tijdens de jacht buitgemaakt. Samen met meneer De Cosse en onder begeleiding van enkele gewapende dienaren, trokken we het oerwoud in. De wapens waren er ook om ontvluchtigen te voorkomen. Toen een van de slaven zijn kans schoon zag, en de benen wilde nemen, schoot ik zo dicht langs hem een, dat zijn oorlel bloedde van het schroot dat er langs geschampt was. Van schrik bleef hij stokstijf staan. Meneer De Cosse wilde het feest niet bederven door een ranselpartij. De slaaf, vanaf die dag Pieter Met-het-ene-Lelletje genoemd, moest tijdens het feest in zijn hut blijven, dat wel, maar we gaven hem een flink stuk van het gevogelte dat hij op het vervolg van de tocht wist te verschalken. Andere plantagehouders waren van mening dat meneer De Cosse een risico nam door met zijn slaven op jacht te gaan. Volgens meneer De Cosse moest je mensen op alle mogelijke gebieden de kans geven om hun talenten te laten zien. Als ze goeie jagers waren, was het zonde als je ze alleen maar liet werken op het land.

De slaven mochten van meneer De Cosse eenvoudige trommels maken, waarop ze hun eigen muziek weer konden laten horen. Het zingen van de slaven was inmiddels al zo gewoon geworden, dat het niet meer opviel. De medicijnman die ons bijstond in de lichamelijke welstand van de mensen, was voor het feest prachtig uitgedost. Hij had een dans geleerd van zijn vader, die hem weer van zijn vader had geleerd, en waarmee hij de geesten van de voorouders kon inschakelen bij het brengen van een goed nieuw oogstjaar. Met een staf in de ene en een soort bel in de andere hand, danste hij tussen de hutten door, voor de woning van meneer De Cosse langs, en rond het grote kampvuur dat we hadden aangelegd.

Eigenlijk had hij dat al voor het planten van het suikerriet moeten doen, maar die kans had hij toen niet gekregen zei hij, zodat het een onmogelijk wonder

was dat de oogst zo goed was geweest. Zonder zijn dans, dat kon eigenlijk niet. Een van de negers herinnerde aan het blazen op de grote hoorn, dat ik op het schip had gedaan, op weg van Afrika naar Suriname. De conclusie was dan ook al snel getrokken. Ik was vanaf die dag min of meer de assistent van de medicijnman, die evenals hem de oogst zou kunnen zegenen, door het oproepen van de voorouders. Even twijfelde ik of ik die 'eer' wel wilde, maar Hanno wees mij op iets. Ik kon gewoon meedoen met de medicijnman. Riep ik met mijn blazen niet gewoon de Heilige Geest? De slaven wisten niet anders. Ze zouden het later nog wel begrijpen. Ik stelde de medicijnman voor eerst de dansen af te ronden, en daarna zelf nog eens te blazen op de hoorn. Dan was de Grote Geest de komende tijd weer volledig tot steun, en zouden de akkers misschien dubbel bloeien. Aldus gebeurde. Na het dansen viel stilte over de plantage, die enige malen onderbroken werd door de mysterieuze klanken van de grote hoorn.

Nadien waren de vrouwen aan de beurt. Ze dansen en zongen in een kring, waarbij ze met lonkende blikken in de richting van de mannen keken, die hiervan zeer gediend waren. Meneer De Cosse was de enige die zeggenschap had over welke slavinnen bij welke slaaf zou mogen wonen, en daar was iedereen zich van bewust. Meneer De Cosse wist echter ook wel dat je geen twee mensen onder één dak moet laten wonen die elkaar niet mogen, dus hij was zeer gespitst op wie enige avances maakte met wie. Mijn ogen werden doorlopend getrokken in de richting van Catharina. Haar op het strakke ritme van de trommels op en neer deinende lichaam zou ik enkel kunnen beschrijven met de taal van het Hooglied. Haar lach leek voor mij te zijn, toen ze doorkreeg dat ik zoveel aandacht voor haar had. Haar ogen zochten doorlopend die van mij, tot ook de ogen van meneer De Cosse die van mij en die van haar leken te zoeken. Zou hij ook wat van haar willen? Hij had er als eigenaar het recht toe. Maar lonken naar een slavine, waar zijn vrouw bij is?

Na de dans van de vrouwen was het vlees boven het kampvuur zover geroosterd, dat we konden genieten van een heerlijk met kruiden toebeleid feestmaal. Tussentijds begint een van de oudere mannen een verhaal te vertellen. Hanno vertaalt het voor mij. We komen er al snel achter dat in het verhaal wij en meneer De Cosse op de hak worden genomen. Meneer De Cosse laat het gebeuren, en lacht mee als de mensen lachen. Het verhaal gaat over een spin, die de wereld voor de gek houdt:

“Ma Akoeba, de vrouw van de spin Anansi staat bij het kampvuur. Ze heeft heerlijke gerechten geroosterd, zegt ze, maar er hangt alleen maar een magere rat boven het vuur. Anansi komt om te eten, als hij van het lekkers hoort, maar hij heeft geen zin meer, als hij de rat ziet. Ik werk hard, en ik eet haast niets, zegt de spin Anansi. Ga dan ook niet werken, ga op jacht, dan hebben we weer wat te smullen!, roept zijn vrouw. Anansi gaat naar het grote huis van de burens. Daar ruikt het lekker. Het is de woning van de leeuw. Hij wil graag meeeten, maar hij is maar een spin, en spinnen mogen niet bij leeuwen aan het vuur zitten. Dan krijgt hij een idee. Anansi gaat naar de

leeuw, als hij diep slaapt, en fluistert hem in het oor dat hij nog eens een keer ziek wordt van alle muggen die iedere dag achter hem aan zitten. Ze zullen hem bijten, zijn bloed opzuigen en bulten veroorzaken. Die arme spin Anansi, die de hele dag zijn best doet om in zijn spinneweb de muggen te vangen, die is zo mager geworden, die kan niet meer werken. Als de leeuw wakker is, trekt hij zijn beste pak aan en loopt rond het huis.”

De verteller doet nu alsof hij statig rond het vuur paradeert en heeft alle lachers op zijn hand. Hanno en ik hebben inmiddels al aangevoeld dat hij het heeft over het feestmaal dat we nu in onze magen laten glijden. De paraderende slaaf neemt meneer De Cosse op de korrel, die er zelf ook om moet lachen. De verteller gaat verder: “Iedereen die mij trouw is krijgt te eten, roept de leeuw. Wie ongehoorzaam is, krijgt niets. Je mag zoveel eten als je wilt, maar je moet het zelf vangen. Eet maar grote dieren, maar vang ze zelf. Hoe kan een spin nu een groot dier vangen? Hij komt toch niet verder dan muggen? Grote koning Leeuw, zegt Anansi, laten we samen op jacht gaan, dan vangen we dubbel, en delen we de buit. De leeuw trapt erin, vangt zelf al het wild, en deelt dan alles met de spin Anansi. Wie is er nu machtiger, de spin of de leeuw? Wie is de koning van het woud?”

De slaven lachten, stootten elkaar aan, en leken even bang dat meneer De Cosse niet zo blij zou zijn met het verhaal. De verwijzingen naar de jachtpartij waren ons duidelijk. Meneer De Cosse kon met zijn geweer veel meer schieten dan de slaven met hun pijl en boog. Ze deden het nu in het verhaal dus voorkomen dat het slimmigheid van hun kant was, dat ze meneer De Cosse aan het werk hadden gezet, en waarempel, ze hadden misschien nog gelijk ook. Ik was zelf mee geweest met de jachtpartij en kon me niet herinneren dat ook maar één slaaf een goed gericht schot had gewaagd. Ze waren zo nonchalant met hun pijlen geweest dat die amper in de buurt kwamen. Het verhaal gaf ook aan dat ze zichzelf door dit alles sterk voelden, sterker en slimmer dan meneer De Cosse. Het was hun manier om te leven met hun slavernij. Zolang ze bleven vertellen was het goed. Als ze ook maar een beetje gingen denken dat ze echt de baas waren op Mon Désir, dan waren er problemen die groter zouden worden dan honderd spinnen aan zouden kunnen.

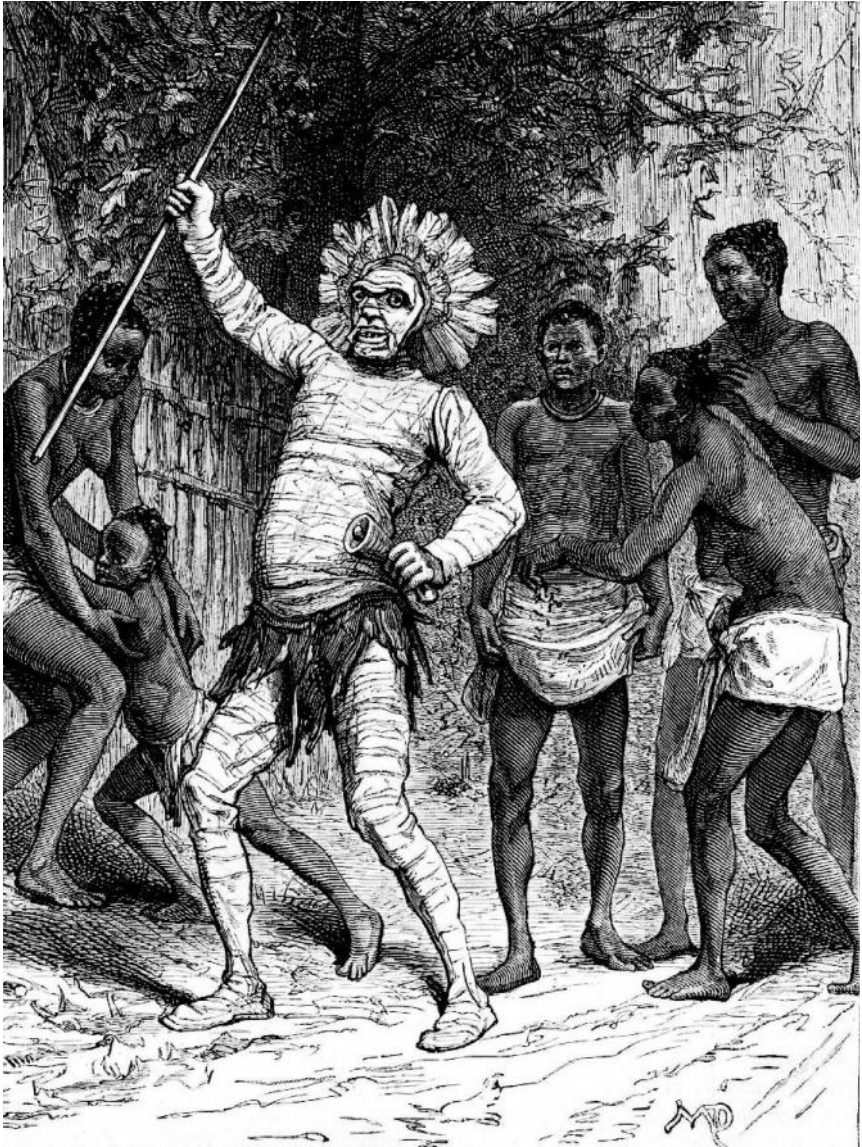
Maar dat leefde nu niet. Deze feestavond was het feest van het grote pleziermaken. De slaven zongen oude liederen, die ze in Afrika van hun ouders hadden geleerd. Ze maakten muziek met zelfgemaakte trommels, grote koeienhoorns, schelpen en het gereedschap waarmee ze de plantage onderhielden. Ze dansen, dansten tot ze er bij neer vielen. Een ritmisch dansen, aangevuurd door de ritmische trommels en de ritmes van de koeienhoorns.

Aan het eind van het feest bracht meneer De Cosse zijn vrouw naar zijn woning, en kwam zelf nog even bij mij en Hanno zitten. “Het wordt tijd dat we eens wat mannen en vrouwen bij elkaar brengen’, zei meneer De Cosse. Ik

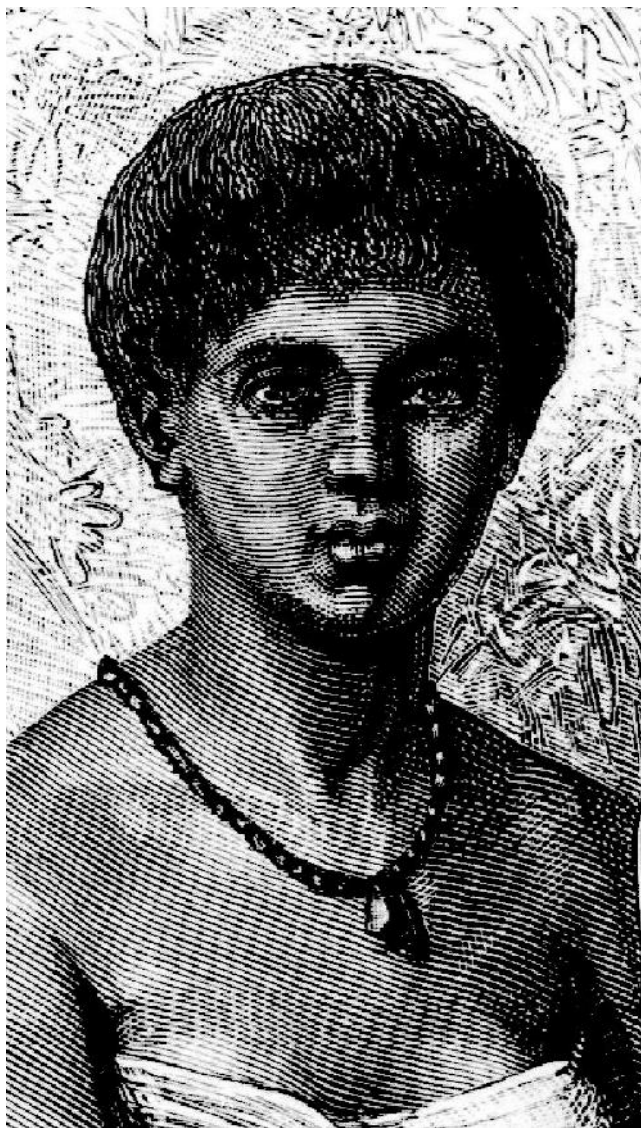
heb vanavond gezien dat er wat goed bloed tussen zit, en we kunnen op Mon Désir de komende jaren wel wat sterke jonge slaven gebruiken. We moeten morgen maar eens praten wie bij wie kan wonen.” Toen keek meneer De Cosse mij aan: “En heb jij al een idee bij wie Catharina kan wonen?” Ik schrok er van. “Neem haar vannacht maar mee”, zei meneer De Cosse. Dat had ik zo niet bedoeld. Ik was op dat gebied nog zo verlegen, dat ik mij rood voelde worden. “Zou ik met haar kunnen trouwen?”, vroeg ik meneer De Cosse. Dat zat er niet in. Slaven konden niet trouwen met Europeanen. “Neem haar maar mee, laat haar aan je voeten slapen, en bouw een eigen hut, die ze voor je kan onderhouden”, zei meneer De Cosse. “Je ziet wel wat er van komt. Als je het niet doet, moet ik haar aan een ander geven, want we kunnen zo’n sterke jonge vrouw niet alleen laten. Ze kan bij je blijven, zolang je hier werkt.” Die avond ging Catharina met mij mee. De andere dag koppelden we tal van andere slaven. Catharina is bij mij gebleven. Uiteindelijk overwon ik mijn verlegenheid. Ze werd voor mij de vrouw waar ik alleen maar van had kunnen dromen. Nooit, nooit vergeet ik wat Catharina mij gaf, al rust ze nu al weer vele jaren in de aarde, als ik deze letters op papier schrijf.

De oude medicijnman is na dit oogstfeest een soort tweede vader voor me geworden. Voor hem was ik een broeder, iemand die net als hem de Grote Geest en de krachten van de voorouders aan kon spreken. Hij wilde mij dan ook graag alles vertellen wat te maken had met de krachten van de natuur en het bezweren ervan. Waar hij het allemaal vandaal haalde is mij niet altijd duidelijk geweest, maar hij bracht me kevers, veren, een droge rat, een slang geconserveerd in alcohol, in hout uitgesneden voorouderfiguren, een met wonderlijke figuren uitgesneden paal met een masker van een volk dat zelfs nog achter het oerwoud woonde, oude botjes van onbekende herkomst, wonderlijke kruiden met vreemde geuren, en zelfs twee schedels van het oude slavenkerkhof, die allemaal nodig waren voor de rituelen die hij mij wilde leren. Ik genoot van de gesprekken met hem.

Hanno was er vaak bij en leerde mij zijn taal. Ik weet niet wat ik allemaal moet met de kennis van alle dingen die hij mij bij heeft gebracht. Ik weet ook niet of het allemaal goed is, of het allemaal kan volgens de bijbel, en waar de verderfelijke toverij begint. De oprechtheid waarin de oude medicijnman zijn verhalen deed en zijn kennis overbracht, deed mij in niets aan toverij denken. Hij was iemand aan wie de krachten van Gods schepping kenbaar waren gemaakt, en moesten we die schepping niet allemaal leren beheren? Was het het aanroepen van voorouders zo anders dan wat al vele eeuwen in de Rooms Katholieke kerk gebeurde, als men de heiligen en martelaren te hulp riep, de voorouders van de Christenen?

*De prachtig uitgedoste medicijnman,
dansend over het terrein van Mon Désir.*

Catharina